

ΠΡΟΣ: Πίνακας αποδεκτών - κοινοποίησης

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΕΠΕΙΓΟΝ

Αθήνα, 13 Ιουλίου 2022

Αριθ. Πρωτ.: 22/122

Θέμα: Διαδικασία τροποποίησης ΑΕΠΟ για ΑΣΠΗΕ εντός Ζώνης Πολύ Υψηλής ευαισθησίας για το απειλούμενο είδος Όρνιο (*Gyps fulvus*) στην περιοχή NATURA (ΖΕΠ) «Όρη Άγραφα» (GR2430002)

Αξιότιμοι κύριοι, Αξιότιμες κυρίες,

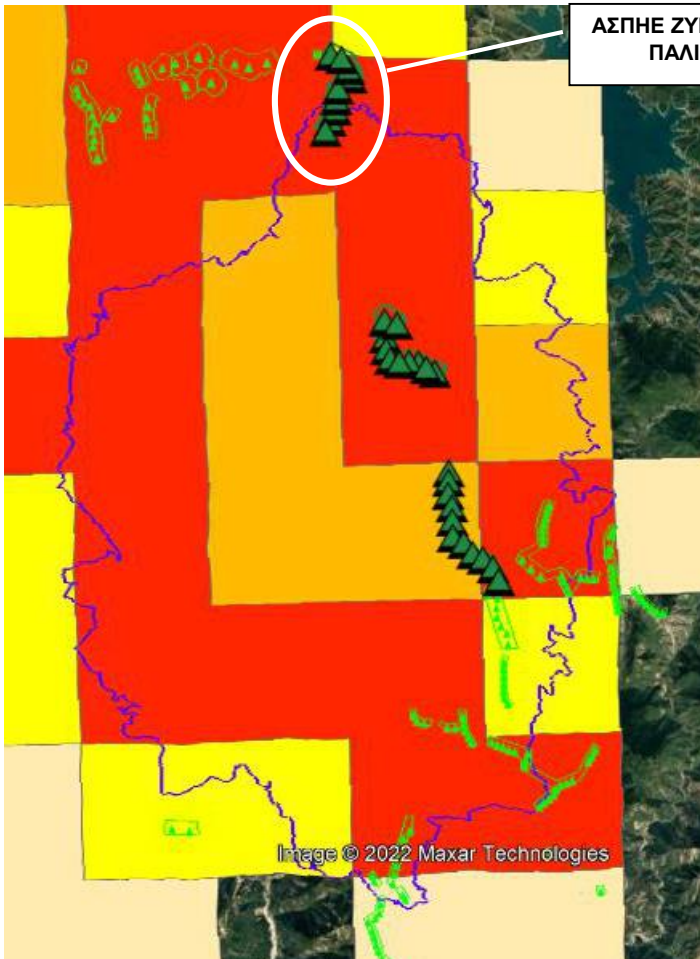
Ενημερωθήκαμε πως βρίσκεται σε διαδικασία δημοσιοποίησης – γνωμοδοτήσεων η «ΜΠΕ για την τροποποίηση της ΑΕΠΟ του ΑΣΠΗΕ Ζυγουρολιβαδο - Παλιό Μανδρί ισχύος 41,4 MW και των συνοδών υποστηρικτικών του έργων». Αρχικά, μας προξενεί απορία το γεγονός πως οι τροποποιήσεις του νέου έργου κρίθηκαν «μη ουσιώδεις», ενώ αντίστοιχης κλίμακας τροποποιήσεις για ΑΣΠΗΕ σε γειτονικές θέσεις στα Άγραφα («Μίχος – Βοϊδολίβαδο – Απέλινα» και «Γραμμένη – Τούρλα – Καρνόπι») είχαν κριθεί ουσιώδεις, με συνέπεια η ΜΠΕ/ΕΟΑ για την τροποποίηση των έργων να τεθεί σε δημόσια διαβούλευση, όπως φρονούμε ότι θα έπρεπε να συμβεί και για την εν λόγω τροποποίηση. Σε κάθε περίπτωση, από την πλευρά μας οφείλουμε να παραθέσουμε ορισμένα στοιχεία σχετικά με τις επιπτώσεις του έργου, δεδομένου ότι από την έκδοση της ΑΕΠΟ του έργου έχουν παρέλθει **11 χρόνια**, διάστημα στο οποίο **έχουν προκύψει και σημαντικά νεότερα επιστημονικά δεδομένα και έχει παραχθεί νομοθεσία που επιβάλλεται να ληφθεί σοβαρά υπόψη πριν τη λήψη απόφασης περί της αδειοδότησης ή μη της τροποποιητικής ΜΠΕ**. Πιο συγκεκριμένα:

1. Με την Υπουργική Απόφαση (ΥΑ) ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/68086/2149 εγκρίθηκε και θεσμοθετήθηκε το «Εθνικό Σχέδιο Δράσης (ΕΣΔ) για τα πτωματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας Γυπαετό (*Gypaetus barbatus*), Όρνιο (*Gyps fulvus*) και Μαυρόγυπα (*Aegypius monachus*) στην Ελλάδα» (ΦΕΚ Β' 3663/09.08.2021)¹. Συντονιστής της υλοποίησης του ΕΣΔ είναι η Ελληνική ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ Εταιρεία, η αποτελεί εταίρο του έργου LIFE IP 4 NATURA (LIFE16 IPE/GR/000002) «Ολοκληρωμένες δράσεις για τη διατήρηση και διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, των ειδών, των οικοτόπων και των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα», στο πλαίσιο του οποίου υλοποιείται το εν λόγω ΕΣΔ (Δράση C.1). Σημειώνεται εδώ πως το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) αποτελεί τον συντονιστή του έργου LIFE IP 4 NATURA και ο Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (ΟΦΥΠΕΚΑ) είναι επίσης

¹ https://edozoume.gr/wp-content/uploads/2021/08/LIFE_IP_Action_Plan_Vultures_FEK.pdf

εταίρος του έργου. Έναν από τους προσδιορισμένους επιμέρους στόχους της ΥΑ (Άρθρο 2, Παράγραφος 3) είναι και «η χωρική αποτύπωση και διατήρηση των κρίσιμων ενδιαιτημάτων αναπαγωγής, διασποράς και τροφοληψίας, και η βελτίωσή τους».

Στο πλαίσιο της υλοποίησης του έργου, βρίσκεται υπό ετοιμασία ακριβώς αυτή η εργασία προσδιορισμού των κρίσιμων περιοχών (χαρτογράφηση ευαισθησίας) για τη διατήρηση του Όρνιου: στην πράξη έχει γίνει η ανάλυση των διαθέσιμων δεδομένων (δεδομένα τηλεμετρίας/δορυφορικών πομπών, δεδομένα επιτόπιας παρακολούθησης σε φωλιές και κούρνιες, θεσμοθετημένες περιοχές προστασίας του είδους κ.α.), έχει παραχθεί ο χάρτης ευαισθησίας και απομένει η ολοκλήρωση του κείμενου ερμηνείας του χάρτη και των κατευθύνσεων δράσης σε σχέση με τις απειλές που αντιμετωπίζει το είδος (το σχετικό παραδοτέο αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί τον Σεπτέμβριο). Στην **εικόνα 1 αποτυπώνεται η χαρτογράφηση ευαισθησίας για την περιοχή των Αγράφων, που όπως έχει πολλάκις αναφερθεί και τεκμηριωθεί, αποτελεί μία από τις πλέον κρίσιμες περιοχές για την τροφοληψία του Βαλκανικού πληθυσμού των Όρνιων κατά τη θερινή περίοδο**: όπως μπορεί εύκολα να διαπιστώσει κανείς, η θέση εγκατάστασης του ΑΣΠΗΕ ΖΥΓΟΥΡΟΛΙΒΑΔΟ βρίσκεται **εντός Ζώνης Πολύ Υψηλής ευαισθησίας για το Όρνιο**, δηλαδή ζώνης που η εγκατάσταση ανεμογεννητριών θα έχει πολύ σημαντικές επιπτώσεις για τη διατήρηση του Όρνιου και εξ ορισμού θεωρείται ότι η εγκατάσταση ΑΣΠΗΕ αποτελεί ασύμβατη δραστηριότητα, λαμβάνοντας υπόψη πως το ΕΣΔ για τα τρία είδη γυπών χαρακτηρίζει την «Πρόσκρουση σε ανεμογεννήτριες» ως απειλή υψηλής σημασίας.

ΑΣΠΗΕ ΖΥΓΟΥΡΟΛΙΒΑΔΟ-
ΠΑΛΙΟ ΜΑΝΔΡΙ

Εικόνα 1: Απόσπασμα από την χαρτογράφηση των κρίσιμων περιοχών για τη διατήρηση του Όρνιου (χάρτης ευαισθησίας) στην περιοχή των Αγράφων (με μωβ περίγραμμα αποτυπώνονται τα όρια της ΖΕΠ «Όρη Αγραφα»), που περιλαμβάνεται στο υπό προετοιμασία σχετικό παραδοτέο του έργου LIFE IP 4 NATURA. Ο χρωματισμός των χαρτογραφικών κελιών αποτυπώνει την ευαισθησία των περιοχών αυτών για το Όρνιο: Κόκκινο = Πολύ Υψηλή/Κρίσιμη, Πορτοκαλί = Υψηλή, Κίτρινο = Μέτρια, Μπεζ = Χαμηλή. Διαπιστώνεται εύκολα ότι ο ΑΣΠΗΕ «ΖΥΓΟΥΡΟΛΙΒΑΔΟ» βρίσκεται εντός περιοχής Πολύ Υψηλής ευαισθησίας για το Όρνιο, όπως αναμενόταν άλλωστε και από στοιχεία που παραθέτει και η ΕΟΑ (αφού η χαρτογράφηση ευαισθησίας έχει βασιστεί σε δημοσιοποιημένα – δημοσιευμένα δεδομένα).

2. Η σημασία της θέσης εγκατάστασης του εν λόγω ΑΣΠΗΕ για το Όρνιο επιβεβαιώνεται και από τα δεδομένα που παρέχει η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (ΕΟΑ) του εν λόγω έργου: πέρα από τους χάρτες που αποτυπώνουν την υψηλή συχνότητα παρουσίας Όρνιων στη θέση εγκατάστασης από άλλες πηγές (Κεφ. 6, σελ. 116-118), **η ίδια η ΕΟΑ καταλήγει στην εκτίμηση πως αναμένονται ανά έτος 1504 περάσματα Όρνιων από τον όγκο σάρωσης των ροτόρων**. Ο αριθμός αυτός είναι **ιδιαίτερα μεγάλος για να αγνοηθεί** και μάλιστα είναι και **ελαφρώς μεγαλύτερος από την αντίστοιχη εκτίμηση για τον** (σε γειτονική θέση) **απορριφθέντα ΑΣΠΗΕ «ΜΙΧΟΣ-ΒΟΪΔΟΛΙΒΑΔΟ-ΑΠΕΛΙΝΑ»** (1474 αναμενόμενες διελεύσεις). Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι στην αρχική ΜΠΕ του έργου, στην οποία βασίστηκε η αρχική έκδοση ΑΕΠΟ, «το είδος δεν είχε παρατηρηθεί στην ΠΕΠ του έργου κατά τις καταγραφές πεδίου του 2010-2011» (!) – γεγονός που δηλώνει σαφώς ότι η αρχική έκδοση ΑΕΠΟ στηρίχτηκε σε μη ορθά και αξιόπιστα στοιχεία για το φυσικό περιβάλλον της περιοχής.

Συμπερασματικά, δεν μπορούμε να αντιληφθούμε πως μπορεί να λάβει έγκριση ένα έργο με - έστω και ελαφρώς - σημαντικότερες αναμενόμενες επιπτώσεις σε ένα θεσμικά προστατευόμενο και Κρισίμως Κινδυνεύον (στην ηπειρωτική Ελλάδα) είδος ορνιθοπανίδας, σε σχέση με έργο που απορρίφθηκε η αδειοδότησή του – **και ιδιαίτερα από τη στιγμή που τα δεδομένα της αρχικής ΜΠΕ (στην οποία βασίστηκε η έκδοση ΑΕΠΟ) ήταν εμφανώς εσφαλμένα και προβληματικά.**

3. Η ΕΟΑ της ΜΠΕ τροποποίησης καταλήγει πως απαιτείται η λήψη μέτρων μετριασμού προκειμένου να περιοριστούν οι επιπτώσεις πρόσκρουσης (σελ. 149) για το Όρνιο (και τον Φιδαιτό), με απαραίτητο μέτρο την «τοποθέτηση ικανού αριθμού συσκευών συστήματος εντοπισμού και αποτροπής προσκρούσεων». Με αυτόν τον τρόπο η ΕΟΑ εκτιμά πως θα ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις στο απειλούμενο είδος Όρνιο, παρά τον μεγάλο αριθμό επικίνδυνων πτήσεων που καταγράφηκε και την **υψηλή συχνότητα παρουσίας αρπακτικών στη θέση εγκατάστασης**. Η εκτίμηση αυτή, ωστόσο, έχει χαμηλό βαθμό αξιοπιστίας και στην ουσία καταρρίπτεται από το γεγονός πως η **αναποτελεσματικότητα του συστήματος αποφυγής προσκρούσεων για τον συγκεκριμένο ΑΣΠΗΕ στη συγκεκριμένη θέση τεκμηριώνεται εύκολα από:**

- Την **αρνητική γνωμοδότηση** της Διεύθυνσης Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος και Βιοποικιλότητας του ΥΠΕΝ για την αντίστοιχη περίπτωση των ΑΣΠΗΕ «Μίχος – Βοϊδολίβαδο – Απέλινα» και «Γραμμένη – Τούρλα – Καρνόπι»², όπου επισημαίνεται (μεταξύ άλλων) ότι η **μεγάλη συχνότητα πτήσεων – παρουσίας αρπακτικών στην περιοχή συνεπάγεται διαρκή ενεργοποίηση των ήχων προειδοποίησης, γεγονός που σημαίνει ότι θα αποτελεί μία έντονη και μόνιμη όχληση των πτηνών και τον σταδιακό εκτοπισμό τους.**
- Την ανακοίνωση του ΟΦΥΠΕΚΑ με αφορμή την πρόσκρουση και θάνατο Μαυρόγυπα σε ανεμογεννήτρια που διέθετε σύστημα αποτροπής πρόσκρουσης³, σύμφωνα με την οποία «**η αποτελεσματικότητα των αυτοματοποιημένων συστημάτων αποτροπής πρόσκρουσης σε περιοχές από όπου τα πουλιά διέρχονται με μεγάλη συχνότητα, είναι αμφίβολη**».
- Τα έντυπα Δ11 της Ελληνικής ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗΣ Εταιρείας που υποβλήθηκαν στη δημόσια διαβούλευση για την τροποποίηση των ΑΕΠΟ των έργων ΑΣΠΗΕ «Μίχος – Βοϊδολίβαδο – Απέλινα» και «Γραμμένη – Τούρλα – Καρνόπι»⁴, στα οποία επισημαίνεται ότι **τα**

² Διαθέσιμη στον σύνδεσμο

https://files.ornithologiki.gr/docs/politiki/aiolika/D9_ASPHE_Agrafa_Gnwmodotisi_YPEN.pdf

³ <https://necca.gov.gr/nea-anakoinoseis-deltia-typou/synagermos-simane-to-apogevma-tou-savvatou-stis-21-maiou-otan-diapistothike-oti-enas-mavrogypas-prosekrouse-se-anevogennitria-aiolikou-stathmou-pou-vrisketai-voreia-tou-oikismou-nea-santa-sto-nomo-rod/>

⁴ Διαθέσιμο στον σύνδεσμο

https://files.ornithologiki.gr/docs/D11_ASPHE_GRAMMENI_TOURLA_KARNOPI_ORNITHOLOGIKI.pdf

συστήματα αποτροπής δεν είναι ενεργά σε περίπτωση ομίχλης και χαμηλής νέφωσης, συνθήκη που στο υψόμετρα εγκατάστασης των εν λόγω ΑΣΠΗΕ (1600-1700 μ.) είναι συνήθης – ο ΑΣΠΗΕ «ΖΥΓΟΥΡΟΛΙΒΑΔΟ» χωροθετείται μάλιστα ακόμη ψηλότερα (πάνω από 1800 μ.). Η συνθήκη αυτή έχει πλήρως αγνοηθεί στην ΕΟΑ, όπως και το γεγονός πως η λειτουργία των ηλεκτρονικών αυτών συστημάτων επηρεάζεται σημαντικά από τις συνθήκες ψύχους που επικρατούν στη συγκεκριμένη θέση για αρκετούς μήνες. Σημειώνεται πως συνδυαστικά και οι δύο αυτοί παράγοντες είχαν ως αποτέλεσμα τον θάνατο λόγω πρόσκρουσης τριών Ροδοπελεκάνων σε ΑΣΠΗΕ στο όρος Βαρνούντα, ο οποίος διέθετε σύστημα αποτροπής πρόσκρουσης.

Συμπερασματικά και κατόπιν των παραπάνω, προκύπτει πως: **α)** δεν μπορεί να τεκμηριωθεί με βεβαιότητα ότι το έργο δε θα παραβιάσει την ακεραιότητα της περιοχής NATURA, καθώς απειλείται η Κατάσταση Διατήρησης του είδους χαρακτηρισμού της ΖΕΠ, **β)** η αρχική ΑΕΠΟ βασίστηκε σε εμφανώς ελλιπή και εσφαλμένα στοιχεία, όπως εύλογα προκύπτει από τα όσα παραθέτει η ΜΠΕ/ΕΟΑ τροποποίησης, **γ)** η ενδεχόμενη εγκατάσταση του εν λόγω ΑΣΠΗΕ έρχεται σε ευθεία αντίθεση με τους στόχους της ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/68086/2149 για τη διατήρηση του Όρνιου και θα αποτελέσει τροχοπέδη για την επίτευξη αυτών. Για όλους τους προαναφερθέντες λόγους **θεωρούμε πως η εγκατάσταση του εν λόγω ΑΣΠΗΕ δεν δύναται να αδειοδοτηθεί.**

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για διευκρινίσεις.

Με εκτίμηση,

Αποστόλης Καλτσής

Βιολόγος MSc

Συντονιστής για την Ελληνική ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ Εταιρεία στο Πρόγραμμα LIFE IP 4 NATURA

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ - ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΠΡΟΣ

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης

E-mail: sec.dipa@prv.ypeka.gr; k.nika@prv.ypeka.gr; k.giannoulakis@prv.ypeka.gr

Διεύθυνση Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος & Βιοποικιλότητας

E-mail: a.psaila@prv.ypeka.gr; k.masika@prv.ypeka.gr

ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

E-mail: daskard@apdthest.gov.gr; kostas.skoularakos@apdthest.gov.gr

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΑΣΩΝ Ν. ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

E-mail: ddasonkard@apdthest.gov.gr

Διεύθυνση Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας

E-mail: dsedason@apdthest.gov.gr

Οργανισμό Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής

Υπόψη κ. Μητσόπουλου, Γενικού Διευθυντή

Υπόψη κ. Χατζηλάκου, Προϊστάμενη της 1^{ης} Διεύθυνσης Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών

Μ.Δ. Προστατευόμενων Περιοχών Δυτικής Θεσσαλίας

E-mail: info@necca.gov.gr; gnomodothseis@necca.gov.gr

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

Γραμματεία Προγράμματος LIFE IP 4 NATURA

E-mail: secretary.lifeip4natura@gmail.com; kavvadia.alexandra@gmail.com

Δίκτυο Φορέων και Πολιτών για την Προστασία των Αγράφων

E-mail: diktyoagrafa@gmail.com; xfasoulas@yahoo.gr